

Právní aspekty sucha při využívání podzemní vody

JUDr.RNDr.Jaroslav Chyba, DrSc.,
Povodí Moravy, s.p., chyba@pmo.cz

Úvod

- Notorieta: snižování hladiny podzemních vod, příp. vysychání
- Příčiny globální: změna klimatu, tj. zvyšování teploty, možná i pokles srážek
- Příčiny lokální: zvyšování odběru (důsledek cenové politiky), obnažování hladiny => zvýšený výpar, zvyšování koeficientu odtoku
- Opatření: kompenzace, reparace, konzervace

Kompenzace – přehradní nádrže

- Výhody: možnost manipulace, velké množství zadržené vody v poměru k ploše
- Nevýhody: mnohdy nesouhlas místního obyvatelstva, nesouhlas NGO, velké náklady, omezený počet vhodných lokalit
- Právní nástroje: § 28a VZ (území chráněná pro akumulaci povrchových vod), dále dle stavebního zákona

„Přírodě blízká opatření“ - revitalizace

- Mokřady, meze po vrstevnici, malé vodní nádrže, „rozvolňování“ vodních toků
- Nevýhody: nelze manipulovat, poměrně malé množství zadržené vody, evapotranspirace
- Právní nástroje: stavba (nutno udržovat v kolaudovaném stavu); odstranění stavby – potenciální nesouhlas účastníků řízení => náklady na kompenzace, ev. výkup pozemků; vodohospodářské úpravy – nejsou dotace, omezení na přirozená koryta a jejich okolí

„Renaturace“ a zrušení vodních děl

- „Renaturace“ = samovolný zánik vodních děl. POZOR – zanedbání péče o vodní dílo může být důvodem žaloby o náhradu škody.
- Zrušení vodního díla (§ 15 odst. 1 první věta VZ): pokud vodní dílo již fakticky neexistuje, jde pouze o administrativní akt. Pokud dílo ještě fyzicky existuje, je třeba specifikovat jeho budoucí právní povahu – buď obecná stavba nebo úprava terénu.

Konzervace- ochrana daného stavu: chopav

- Chráněné oblasti přirozené akumulace vod (§28 VZ).
- Zákazy podle odst. 2: písm. b,c – odvodňování lesních a zemědělských pozemků, písm. d,e – těžba rašeliny a nerostů povrchoým způsobem
- Odst. 3: možnost výjimky (MŽP, souhlas vlády)
- Odst. 4: náhrada škody

Ochrana podzemních vod jako pitné vody

- § 29 odst. 1: „Zdroje podzemních vod jsou přednostně vyhrazeny pro zásobování obyvatelstva pitnou vodou...“
- Možnost použití podzemních vod k jiným účelům, není – li to na úkor uvedených potřeb.
- Kvantitativní nebo kvalitativní zhoršení zdroje – povinnost náhrady, rozhoduje soud.

Ochranná pásma vodních zdrojů

- §30 odst.1 – zdroje pitné vody využívané nebo využitelné, přes 10000 m³/rok, možno i nižší, opatření obecné povahy, vždy veřejný zájem.
- OP prvního stupně – pro podzemní vody min. 10 m od odběrného objektu.
- Výslovně definovat omezení, příp. povinnosti.
- Vlastník pozemku má právo na náhradu újmy.
- Přejícná ustanovení (§127 odst. 1 VZ): OP formou rozhodnutí

Opatření pro umožnění zásaku srážkových vod

- Vyhl. č. 501/2006 Sb.: veškerá technicky možná opatření
- Konkrétně např. místo asfaltu zasakovací tvárnice, dostatečné rozestupy budov a komunikací, vodu svádět do zásaku místo do kanalizace apod.
- Tato opatření je vhodné formulovat již do územních plánů, pak již vodoprávní úřad má jen velmi omezené možnosti ingerence

Opatření proti „přečerpání“ zdroje

- Minimální hladina (§ 37 VZ): udržitelné užívání, dobrý ekologický stav souvisejících povrch. vod
- Možnost změny nebo zrušení povolení k nakládání s vodami (§12 odst. 1 písm. c VZ)
- Pro podzemní vody není definován správce, to je nahrazeno hydrogeologickým posudkem pro veškerá nakládání s podzemními vodami s výjimkou domovních studní podle vyhl. č. 183/2018 Sb. PROBLÉM: společné řízení (§18).

Možnost omezení nebo zákazu povolených odběrů

- V rámci krizového řízení (max. 30 dní) zák. č. 240/2000 Sb., krizový zákon
- Při stanovení min. hladiny podzemních vod
- Podle § 109 odst. 1 VZ, tj. z důvodu veřejného zájmu, zejména při přechodném nedostatku vody, je-li ohroženo zásobování obyvatelstva pitnou vodou apod.
- Další důvody viz §12 VZ

Novela VZ – Hlava X: zvládání sucha a nedostatku vody

- Sucho – objektivní stav, přírodní jev: pokles hladiny podzemní vody, snížení průtoků ve vodních tocích
- Nedostatek vody – rozumí se nedostatek vody pro krytí lidských potřeb, vyhláší se veřejnou vyhláškou

Organizační zajištění

- Plány pro sucho (krajský úřad do 24 měsíců, ministerstvo do 36 měsíců)
- Ústřední a krajské komise pro sucho: při vyhlášeném stavu nedostatku vody je suspendována pravomoc vodoprávního úřadu podle §§6, 59, 109 VZ a opatření vydává komise podle §§87j-87m
- Předpovědní služba: ČHMÚ+správci povodí

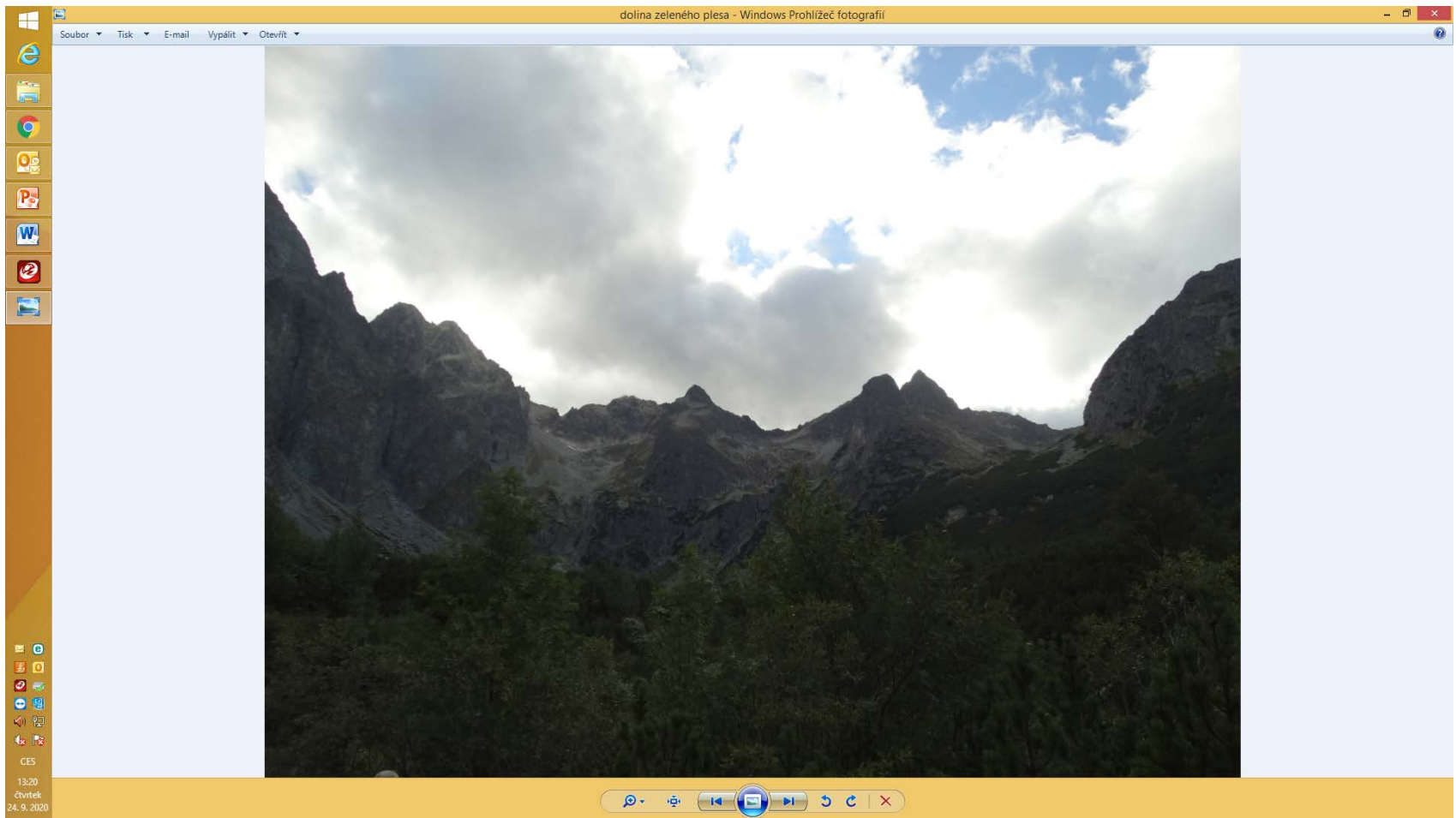
Rozhodnutí nebo opatření obecné povahy

- Úprava, omezení, zákaz obecného i povoleného nakládání s vodami
- Omezení odběru z vodovodu
- Mimořádná manipulace na vodních dílech
- Zprovoznění technických zařízení
- Úprava minimálních zůst. průtoků a hladin podzemní vody
- Sledování množství a jakosti vod

Pořadí důležitosti (§87b odst. 4)-v odůvodněných případech lze změnit

- Kritická infrastruktura
- Pitná voda
- Živočišná výroba, ryby, vodní živočichové
- Hospodářské využití
- Ostatní

Snahy o stabilizaci klimatu (???)

Závěr

- Klimatické změny probíhaly po celou dobu geologické historie Země; fixaci klimatu nelze rozumně předpokládat.
- Pro kompenzaci, reparaci, případně zmírnění dopadu klimatických změn je nutno používat simultánně, s přihlédnutím ke konkrétním podmínkám dané lokality, všechny výše uvedené nástroje. Nemá smysl uvažovat v pojmech dichotomie „přehrady nebo mokřady.